

הליכות קודש

פרשת משפטים

א] שיחה שבועית

איך זוכים להרגיש את הנשמה, לקראת סוף ימי השוכבי"ם ?

ב] ליקוטי מוהר"ן שיעור ג'

איך על ידי 'משפט' אפשר להתבודד ולהשיח ליבו לה' ?

-א-

פרשת משפטים

איך זוכים להרגיש את הנשמה?

האם שייך להרגיש את הנשמה

השבוע מסיימים את ימי השוכבי"ם הקדושים. הימים בהם אנו רוצים לרומם את הנשמה ולהתחיל להרגיש אותה, להוציאה ממיצרי הגוף המסתירים אותה מאיתנו.

כי כמו שיש בגוף רמ"ח אברים, ואת רוב האברים הפנימיים איננו מרגישים, רוב הצעירים אינם יודעים לומר היכן בדיוק בגוף עומדים הריאות, כליות, מרה, מחול וכו', כי הם אברים פנימיים שבדרך כלל לא מורגשים. ואימתי יודע האדם היכן הוא ממוקם בגוף, כאשר הוא מתבגר, ומתחיל לכאוב איזה משהו בפנים, ועושים צילום, והרופא אומר שזה הכליות, אז האדם מתחיל להרגיש כליות, אך לפני כן ידע על קיום הכליות רק מתוך הספר, כי אף שחיותו היתה תלוי בכליות, בכל זאת היה זה כדבר נעלם אצלו.

וכך גם הנשמה, הנשמה היא החיים של האדם, אלא שהאדם אינו מרגישו, והוא יודע על קיומו רק דרך הספרים. וזה מחמת גלות מצרים שמכסה את הנשמה שהאדם כלל לא ירגישו. ועל כן בשבועות אלו מנסים אנו להתחיל להרגישה. כי בשבועות האלו יצאנו ממצרים והתבררנו להיות עם סגולה שמקבל התורה מפי ה'.

למה לקח הרבה זמן עד שמשה הוציא ממצרים

ועל כן גם התהליך של יציאת מצרים לקח זמן רב כידוע, כי בתחילה משה רבינו רק בישר להם את הבשורה שעתיד לבוא גאולה, ופרעה הכביד להם העבודה מחמת בשורה זו, והרבה מאוד כעסו על משה רבינו למה אתה מקלקל את הגלות, ומשפחות שלמות נחלקו ביניהם, חלקם אמרו ללכת אחר משה, וחלקם אמרו שהוא מכנים את העם לסכנה מול פרעה וכו', אך משה בשלו פתח ישיבות רבות בארץ גושן והקים תלמידים שידעו מהש"ת.

והסיבה שכל כך נחלקו עליו, כי לא הבינו למה הוא מדבר הרבה זמן על הבשורה, כי אם אכן ה' שלח אותנו, למה הוא מחכה זמן רב כל כך, שיוציא כבר בבת אחת ללא הרבה דיבורים ובשורות. וכן כאשר התחיל המכה הראשונה וראו ששוב לא יצאו ממצרים, לא הבינו למה יש להתעכב כל כך, וכי בשביל הנקמה בגויים ולמען ספר שמי במשך הדורות צריכים אנו להתעכב עוד שנה.

ונתאר לעצמו שבויי מלחמה שבאים לשחרר אותם מכבליהם, וכאשר מוצאים אותם במערות החשוכות שיושבים שם, אומרים להם שלא ידאגו יותר, כי בעוד שנה יוציאו אותם משם, מחמת שצריך מקודם לעשות נקמה בשוכיהם. וכי מי יסכים לכך. דבר ראשון תוציא ותשחרר, ואחר כך אם יהיה אפשר תעשה גם נקמה.

אך הביאור לזה הוא פשוט, כי אם יוציאו אותם ממצרים בבת אחת, אזי הם ישארו עבדים למצרים בתוך ארץ ישראל. כי 'עבדות' הוא לא היכן שהגוף נמצא, אלא בעיקר היכן שהמוח נמצא, שכיון שהגלות שואב את המוח לתוכו, וישראל נפלו לקטנות גדולה מאוד שנאבד מהם הרגשת הנשמה ולא ידעו מהקשר שלהם להש"ת, ועל כן לא יועיל להוציאם במהרה, כי אז ישארו עבדים בקטנות בארץ ישראל.

ומשום כך היו צריכים הרבה לדבר עמו ולהכין להם הבשורה של הגאולה, ואחר כך גם כל מכה ומכה במשך זמן רב, שכל זה עשה פעולות אצלם שהתחילו להיגאל בדעתם ולהוציא המוח שלהם מקטנותם ולהתחיל להרגיש את הנשמה.

הנשמה על הגוף כמו נשר על בהמה

משל למה הדבר דומה, לנשר גדול הפורש כנפיו תדיר לנסות לעוף למעלה, שקשרו את רגליו על בהמה גסה השוקלת משקל רב. והבהמה הולכת לאיטה ומחפשת להכניס לפיה עוד עשבים מהקרקע, אך מעליה מרחף נשר עם פנים כלפי מעלה בהשתוקקות מופלג לעלות למעלה, אך במשך הזמן הזמן הנשר מתרגל למציאות הזו, ומתחיל להוריד את תנועות כנפיו, עד שמתרגל לחשוב שהוא פתם איזו חיה הדומה לבהמה שאינו יכול לעוף. ולאחר שהתרגל כבר לשבת על הבהמה, אז בא הבעל הבית והותך החוט מעל רגליו, ואומר לו לעוף, אך הנשר שכח איך לפרוש כנפיים.

וכך הנשמה של האדם פורשת כנפיה בכיסופים וגעגועים לה, היא בוערת לכיוון מעלה, אך כיון שנקשרה לגוף, היא לא יכולה באמת לעוף, כי הגוף מעכב בעדה. אבל היא לא נחה ומנסה להתרומם למעלה, עד שיכול להיות מציאות שהיא כופפת כנפיה, ונקברת בתוך הגוף, ואז אין האדם מרגיש הנשמה. והוא מכיר את המושג הזה רק מהספרים.

ולכן ביציאת מצרים היה צריך את כל זמן ההכנה בו משה רבינו הסתוכב במצרים ועורר את כולם בבשורת הגאולה וכן על ידי העשר מכות, שכך בעצם התחיל לנענע להם את כנפי הנשמה, שיתחילו להרגיש רוחניות, ורק באופן הזה אפשר להוציאם ממצרים.

בדורות האחרונים הצדיקים בטלו התעניות

ולכן עתה, בימי השוכבי"ם הימים בהם יוצאים ממצרים הם ימים בהם מעוררים את הנשמה שתתרום מעל הגוף, ויתחיל האדם להרגיש אותה.

ולכן תיקן האר"ל תעניות וסיגופים, שבכדי להרגיש את הנשמה מעל הגוף, בהכרח לייסר את הגוף ולהשתיק הרצונות שלו, עד שיתחילו להרגיש את הנשמה. וכך גם מובא בליקו"מ סי' ל"ז, שעל ידי התעניות עולה וצף הנשמה של האדם.

אך מה שנעשה במשך הדורות שנשארו רק בצומות והסיגופים ללא שמעוררים את הנשמה, ואין תכלית בתעניות בלבד, כי העיקר הוא בשביל שהנשמה תתעורר. ולכן צריך גם מאוד להזהר מגאווה ומיישות בענייני התעניות והסיגופים, כי העיקר הוא הדביקות של הנשמה, ושם צריך ביטול לה'.

תורה ככה מחזק הרגשת הנשמה

ועל כן הבעש"ט ביטל התעניות, והעיקר הוא העסק ב'עשה טוב', כלומר לעשות פעולות בשביל לעורר את הנשמה, וזהו הענין של לימוד התורה בניגיעה, לימוד ברצופות, כאשר רוצה לקום מהכסא, ומתאמץ לשבת עוד מעט, שזהו בחינת סיגוף ממש, אבל הוא סיגוף שאם יכוון את מחשבתו, יכול להרגיש רוממות גדולה, והרגשה הזו של הרוממות היא הרגשת הנשמה – והיא הרגשת הדביקות. וכמו שכתוב בתורה א' שעל ידי התורה מחזקים את הקשר למלכות ה', ודייקא התורה ככה.

ודי בזה שפעם אחת מרגיש האדם את הנשמה, ואז כבר יכול להתחיל להמשיך את העבודה בעצמו, כאשר זיחה שיש לו נשמה.

להתחבר לתיבות התהילים

ועוד דרך נפלא להתעורר להרגיש את הנשמה, והוא הקשר לפרשת השבוע – פרשת משפטים, והוא אמירת תהילים בכוונה.

כי הנה העולם נוהג לומר תהילים לחולה שיתרפא, כי הוא סגולה גדולה מאוד. ובפשטות התהילים מסוגל לחולה מחמת שהוא תפילה וזעקה לה', אך רבינו"ל אומר (שיחות הר"ן צח) שהתהילים מסוגל לחולה לא מחמת פסוקי הצעקה שיש בספר הקדוש הזה, אלא בעיקר מחמת שהוא מכנים בטחון בחולה, כי עיקר הישועה של האדם הוא מידת הבטחון, כי על ידי שבטח בה' הוא יכול להמשיך על עצמו את הרחמנות של השם יתברך, ולהתרפאות מכל הצרות.

מאיכן לוקחים בטחון, בפרט בעת צרה? זהו הסגולה שיש בתהילים, כי שם יש הרבה פסוקי בטחון, וכאשר אדם אומר אותם להשם יתברך, וזועק על צרותיו ותוך כדי כך שזועק על צרותיו הוא משלב יחד פסוקי בטחון ודיבורים של קרבת ה' שדוד

המלך ע"ה מדבר עם ה', זהו החיזוק הגדול ביותר למידת הבטחון, אם רק ינסה להזדהות עם פסוקים אלו, ולמצוא את עצמו שם – וכאשר יש בטחון, כך ממילא נתרפא.

פסוק אחד בתהילים יכול להיות 'משענת'

וזהו מה שכתוב בפרשת משפטים, 'אם יקום והתהלך על משענתו' – שהחולה יכול להתרפאות ולקום ממיטת חליו כאשר יהיה לו משענת, ועיקר המשענת של האדם הוא בטחון שבטח שיושיעו ה'.

אין המדובר דווקא חולה בגשמיות, כי כל מי שמקורב לרביז"ל יודע ומרגיש היטב בליבו את גודל מחלתו ברוחניות, כי זהו אחד מהמתנות שקבלנו מרביז"ל, שאדם מרגיש חסרונותיו ברוחניות כאילו זה ממש מחלה שכואבת ומייסרת אותו. ואם כן בוודאי שיש להשקיע זמן לומר תהילים על חליו הרוחניים ולא רק כשיש חולה בגוף ח"ו.

בשביל להתחבר לפסוקי התהילים יש להתרגל לומר כמה פרקים בכוונה, ואף אם אומר במרוצה להספיק לסיים התהילים או את הסדר היומי שלו, בכל זאת, ינסה לתפוס כמה פסוקים תוך כדי אמירתו, וישתדל לחבר את עצמו לפסוקים אלו, ולמצוא את עצמו שם. להחזיר לעצמו בטחון בה' עד שירגיש שנשען על ה' ועל גודל רחמנותו.

וכאשר אדם מנסה לחבר עצמו לאיזה פסוק של בטחון עד ששומע זאת היטב במוחו ובליבו, אז יכול להרגיש את חלק האלוק ממעל השורה אצלו, וזהו הרגשת נשמתו.

יהי רצון שבשבת האחרון של השוכבי"ם נזכה להתחבר אל הנשמה, וכך נוכל ללכת לפורים ולפסח לאור הנשמה.

ליקוטי מוהר"ן תורה ב'

[שיעור ג']

[ג] ומי שזכה לחרב הזה, צריך לידע איך ללחם עם החרב, שלא יטה אותה לימין או לשמאל, ושיהא קולע אל השערה ולא יחטא:

וזה אי אפשר אלא על ידי בחינת משפט, כי משפט הוא עמודא דאמצעייתא, הינו שקולע עם פלי זינו אל המקום הצריך, ואינו מטה לימין ולא לשמאל, אלא לאמצע. וזה בחינת (תהלים קי"ב): "יכלכל דבריו במשפט":

ובשביל זה קבל יוסף את הבכורה דוקא מייעקב, כמו שכתוב (בראשית מ"ח): "ואני נתתי לך וכו' אני דיקא, שהוא בחינת משפט. וזה (תהלים פ"א): "כי חק לישראל הוא", בחינת ברית, כמו שכתוב: "חק בשארו שם"; "משפט יאלהי יעקב", הינו שצריך יוסף לקבל זאת החרב מבחינת משפט, כדי שיכלכל דבריו במשפט. וזה (תהלים ע"ב): "משפטיך למלך תן". שמישיח יקבל מבחינת משפט:

ליישב דעתו ולדבר מה שצריך באמת

אחר שהתבאר שצריך הכלי זיין של משיח הוא התפילה, ועל ידי שמירת הברית זוכים לחרב הזה, הולך ומבאר שצריך לדעת איך ללחם עם החרב הזה, כי אפשר שיהיה לאדם את הכלי זיין של תפילה, ויהיה לו הרגש של דביקות בתפילה על ידי שמירת הברית, אך למעשה אינו יודע איך ללחם עם החרב הזה. כי מטה הרבו לצד ימין או לצד שמאל.

כי אפילו שזכה לאיזה הרגש בתפילה ודביקות במידת הרחמים, ויכול לשיר שירות ותשבחות לה' באהבה וכיסופים, או להיפך מבקש ישועות לכלליות עם ישראל, או לבני משפחתו וכדומה, אך בכל זאת אינו קולע אל השערה בתפילתו. כי עיקר כלי זינו של משיח הוא בשביל לגאול את האדם מהכבידות של הגלות, מהריחוק והדין, ולא רק לפעול ישועות, או אפילו להרגיש קצת את הרחמים של ה'.

ולשם כך צריך לדבר עם ה' את הדיבור שצריך לו באמת, דיבור שיוציאו מהגלות, להכיר את ה' בהכרה חדשה של גאולה. לדבר עם ה' את מה שנמצא על ליבו, הרגשות של כאבים וריחוק וכו'. כי אדם בורה ומתחמק ממה שעובר עליו באמת, לדבר את הנקודה הפנימית שלו שמחמתו הוא רחוק מה'. ואת זאת לדבר לפני ה', ושם לפעול ישועה.

ולזאת העצה היא 'משפט' – היינו יישוב הדעת, שיישב דעתו היטב מה צריך לבקש ולדבר עם ה', ומתוך כך ידבר דיבור אמת שצריך לו, וכך יזכה לקלוע אל השערה.

כי צריך להשתמש בכלי זיין לקלוע אל השערה – לדבר מה שצריך באמת, ולבקש את נקודת ליבו ששם צריך ישועה, ולא להטות את החרב לצדדים לדבר על דא ועל הא. 'לא יחטיא' תרגומו: 'לא יחסיר', והיינו שלא יחסיר שום דבר אלא יבקש בדיוק מה שצריך, כמו אדם המדבר עם חברו ומסובבו בדברים ואינו מדבר ישירות בפירוש, את הנקודה שהוא רוצה לומר.

בלבול באמונה האם להסתכל על חסד או על דין

ועוד נבאר יותר בעומק השגת דרכי התפילה: כי הנה פעמים שאדם מטה את חרב התפילה לצד ימין, היינו לצד החסד שעוסק בשירות ותשבחות, כי רואה רק חסדי ה', ואינו מרגיש שום צרות וכו'. ויש להיפך שאדם מטה לצד שמאל, שהוא צד הגבורה, שעוסק בבקשת צרכיו, מחמת שרואה רק דינים וצרות בעולם ח"ו.

וזאת מחמת שאין לו הסתכלות נכונה על הנהגת ה' בעולם, ולכן פעמים שרואה רק טוב וחסד, ופעמים רואה להיפך רק צרות ודינים ח"ו. והוא סבך שכל מי שרוצה להתחזק באמונה ובטחון מסתבך בזה, שאינו יודע איך להסתכל על הנהגת ה', האם לצד החסד ואז אינו מתחבר לחלק הבקשה שבתפילה, כי מתחזק באמונה שהכל לטובה ואינו מבין את אלו העוסקים בצעקות תחינות ובקשות. ויש להיפך, שמתחזק בכח התפילה והבקשה ועוסק בצעקות תחינות ובקשות, אך מתוך ריבוי עסקו בבקשות, נכנס לעולם של דין שרואה רק צרות וכו', ומאבד את האמונה בטוב ה' וחסדיו.

והכלבול הזה נעשה מחמת שני הקליפות שהזכרנו לעיל בשיעור ב', קליפת ישמעאל שרואה רק חסד, ולעומתו קליפת עשו שרואה רק דין וריחוק.

הסתכלות על מידת הרחמים

והאמת היא שצריך לקלוע אל השערה, להסתכל על האמצע, שהוא מידת הרחמים. כי ההבדל בין חסד לדין הוא, שמידת החסד הוא השפעה ללא שום גבול, אמנם 'רחמים' הוא הנהגה של חסד אך משפיעים אותה למי שבא לעורר ולבקש רחמים על עצמו.

והיינו להבין שה' בוודאי רק טוב הגמור, אלא שמנהיג הנהגתו בדין. ועל כן, כל זמן שאין פונים אליו לבקש רחמים, אזי יש הנהגה של דין, אך על ידי שנכנע אליו יתברך ומבין שאצלו נמצאים כל החסדים וכל הישועות, ובא לפניו ומדבר בשבחו של מקום, ומתוך כך פותח פיו בתחינה ובקשה שיתעוררו רחמיו יתברך עליו, כך זוכה לפעול הישועה. וזוכה להכיר באמת את השי"ת, שזה יהיה הגאולה השלמה, חרב פיפיות בידו, שיהיה חרב שיש לה שני פיות.

אמונה שצדיק וישר ה' ואין עוול במשפטו

ובשביל להשיג זאת צריך מידת המשפט, היינו להכניע עצמו תחת הנהגת המשפט של ה', כי יסוד האמונה היא שהשם יתברך מנהיג את העולם במידת המשפט, וכפי כמה שהאדם נכנס להנהגת המשפט כך יעסוק באמת בתפילה באופן שיכלול בתפילתו בקשת צרכיו יחד עם שבחו של מקום.

כי המניעה הגדולה ביותר לאדם לבקש מה' צרכיו הוא מחמת שקשה לו בליבו על הנהגת ה', נדמה לו ה"ו כאילו יש עיוות המשפט, כאילו אין הנהגה ישרה ה"ו.

יש אשר ישאלו שאלות בפירוש על הנהגת ה' ומתוך קושיות אלו כופרים באמונה בהשגחת ה' על העולם. אך בדרך כלל, רוב העולם השומרים תורה ומצוות, שחונכו על דרכי האמונה, מפקחים ומתביישים לשאול בפירוש בפייהם שאלות על הנהגת ה', אך בליבם פנימה, הלב כבד וכואב על האופן בו ה' מנהיג את העולם, שנראה כאילו צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, רואים איך כח הרשעות מצליח בעולם, ואילו התורה והקדושה אין רואים כל כך הצלחה. יש קשיי פרנסה בריאות ושלוש בית וכו', ועוד כמה קושיות בכמה אופנים.

אמנם בתחילה אין שואלים זאת בפה מלא, אך כמשך הזמן הלב נעשה כבד ואטום, וכך מאבדים את ההרגש בתפילה אמיתית.

לפתח העיניים לראות עוולות

ויש אשר רואים עוולות של בני אדם שזה מאבד את כל האמונה איך ה' נותן כח לרשעים להצליח בהנהגת העוולות, וזה גורם לחשוב כאילו ה"ו העולם מתנהג מעצמו וכל דאלים גבר, וכאילו אין משפט בעולם.

אמנם בסיפורים של האמונה וההשגחה פרטית מספרים הרבה מעשיות איך פלוני עשה עוולה ופגע בחבירו, ובהמשך הזמן ראו בחוש שנענש וכו'. אך כנגד כל מעשה כזו, יש הרבה מעשיות אחרים שנראה כאילו ה"ו אין הנהגה עליונה השומרת על החלשים וכו'. וזה מאבד את כח האמונה בתפילה שאפשר לפעול ישועות באמת.

ואפילו אם אדם מאמין בה' שמשגיח על העולם ומתחזק באמונה בכח העצום שיש לתפילה לפעול ישועות, עדיין יתקשה באמת לבקש מה' צרכיו. כי כל האופן בו ניגש לתפילה הוא, כאילו יש איזה צרה וקושי, ואז צריך להתפלל להשי"ת שהוא חזק יותר מהקושי והצרה שבא עליו, ולהאמין שיושיעו, וכך עומד בתפילה מתוך ספק, מי יותר חזק, הקושי והצרה שלו או השי"ת. ושוכה את המציאות הפשוטה שהשי"ת הוא בעצמו השופט כל בשר, והוא בעצמו עשה את הקושי והצרה הזו, ובעצם כאשר הולך להתפלל הוא פונה לאותו אחד ששפט אותו ומבקש על עצמו רחמים.

ועל כן תחילת הישועה של האדם הוא להכניע עצמו תחת האמונה שצדיק וישר ה' ואין עוול במשפטו, ובוודאי מנהיג את העולם בחשבון מדוקדק ללא שום עוולה, אלא שאי אפשר להבין דרכי הנהגתו, אך זה דבר ברור שה' מנהיג את העולם במשפט ללא שום עוולה ומשוא פנים. וכל צרה וקושי שמפריע לו הוא מחמת שהשופט כל בשר הנהיג כך בעולם, ושום דבר לא נעשה מעצמו לבד על ידי בני עוולה וכדומה.

להתקשר לפני התפילה למידת המשפט

וכך צריך לעמוד לפני התפילה, מתוך התקשרות למידת המשפט של ה'. וכאשר יתקשר לאמונה הזו שה' שופט כל בשר והכל בא רק ממנו ללא שום עוולה, אז ממילא יתחזק להבין שבפעולת התפילה שעומד ומבקש רחמים, הוא בעצם עומד בתוך מציאות של משפט, ומנסה להמתיק מעצמו הדין.

כי כל מה שעובר עליו הוא מחמת שהיה לפני כן דין ומשפט למעלה ששפטו אותו שכך וכך יהיה המצב של האדם, וכל הקשיים והצרות לא נעשו מעצמם לבד ללא שום סיבה. וגם ברוחניות, כל הכשרונות של האדם, וכל התכונות ומכעי הנפש של האדם, לא נעשו סתם כך, אלא שהיה משפט למעלה ששפטו אותו שייראה כך וכך.

ובאופן הזה שמזכיר לעצמו לפני שניגש לתפילה שכעת עומד בתוך משפט ונותנים לו זכות הדיבור להמתיק הדין ולהמשיך רחמים. כאן, בנקודה הזו, משתנה כל אופן התפילה שלו. כי מצד אחד יכול לקבל פחד מהמשפט, ותיכף להתייאש שאין סיכוי ואין תקווה לשנות הגזירה.

אך מאידך, כשייזכר בנוקבא דפרדשקא, היינו ברחמים הגדולים של ה', אזי ממילא יקבל עוז ותעצומות לדבר דבריו כמו שצריך, ולקלוע אל השערה, לדבר את כל הבעיות הפנימיות והאמיתיות שלו, כי יבין שה' מנשב עליו רחמים גדולים ועצומים, ורוצה לשמוע כל דיבור שמוציא מפיו, וכך יהיה קולע אל השערה ולא יחסר בדבריו כלום. כי יבין שעומד כעת לפני שופט מלא רחמים, וכעת בדיבורים שלו תלוי ועומד כל גזר דינו.

לכלול חשבון הנפש ויודי בדיבוריו

וככל שישכנס יותר למידת המשפט, ממילא גם יעשה חשבון הנפש ויודי לפני ה' על מעשיו, כי זוכר שהדין לא נעשה סתם כך ללא שום סיבה, שהרי ה' שופט את האדם לפי משפטי התורה, אך מצד שני אינו מתייאש לומר שממילא כבר עבר כל כך הרבה עבירות ואיך ייתכן שימתיק מעצמו הדין, כי הוא יודע שה' מלא רחמים והוא חנון המרבה לסלוח.

וכאשר נכנס לאמונה הזו שעומד כעת בשעת התפילה בתוך משפט מול השופט הרחמן, כי מצייר בדעתו החוטם העליון, אזי ממילא בולל בתוך דבריו הרבה שבחו של מקום ביחד עם בקשת צרכיו, כי כך מדברים עם השופט.

עיקר ההתבודדות להכנס למשפט

והוא עיקר העצה הנפלאה של התבודדות שרבינו"ל הרבה לדבר עמו, ושזה עיקר אור הגאולה. כי ההתבודדות הוא לא רק זמן של בקשות, שהרי אפשר לבקש מה שצריך בתפילת שמע קולינו, אלא ההתבודדות הוא זמן של יישוב הדעת, בו האדם עומד מול ה', עם כל האמת שלו, ופותח את מה שעובר עליו באמת, מתוך זכרון שעומד כעת לפני השופט העליון שהכל נעשה ממנו, אלא שבוודאי הוא שופט מלא רחמים, ואפשר לרצותו ולפייסו, וכך פותח את סגור לבבו, ומדבר את נקודת האמת מתוך חשבון הנפש, ובולל בדבריו הרבה שבחו של מקום בהודאה ותשבחות.

וכך נמצא ששלמות האור של משיח שיכניס בעולם הקשר עם הבורא על ידי תפילה תלוי כפי כמה שיקבל את ההרב ממידת המשפט, היינו שיכניס בעולם שיש 'משפט', והעולם אינו מתנהג מעצמו לבד ללא שום אחראי שמנהיג עם סיבה כל דבר.

סיכום ותמצית:

- א. גם כאשר זוכה להרגש בתפילה, בבקשת צרכיו ובשירות ותשבחות, עדיין צריך יישוב הדעת לדבר באמת מה שעובר עליו.
- ב. יש בלבול גדול באמונה שאינו יודע איך להסתכל על ה', האם לראות רק חסדי ה', או לעסוק בבקשות שכך מדגיש הצרות ומאבד את האמונה בחסדי ה'.
- ג. האמת היא שה' מנהיג העולם ממידת המשפט, והוא הנהיגה של דין וחסד יחד, היינו הנהיגה של רחמים, שמי שבא לבקש רחמים יכול לפעול ישועה, וכפי שזכור זאת, כך ממילא יעסוק בשבחו של מקום יחד עם בקשת צרכיו, כי יבין שה' מלא חסד אך שצריך לבקש את החסד.
- ד. עוד מניעה גדולה בתפילה שריבוי העוולות של העולם מאבדים את האמונה שה' מנהיג את העולם במשפט, וכל מה שעובר על האדם הכל מתוך משפט מדוקדק ללא שום עוולה. ואם כן, אי אפשר לפתור שום קושי רק על ידי שפונה לשופט ששפט אותו.
- ה. בכל עת שבא להתפלל הוא בעצם נכנס לעמוד לפני השופט, אלא שהוא שופט מלא רחמים, המנשב עליו רוח של רחמים מהנוקבא דפרדשקא, וכפי שזכור זאת, כך ממילא יישב דעתו בהתבודדות, להבין שכל מה שעובר עליו בגשמיות וברוחניות הכל במשפט מדוקדק, וממילא ישפוט את עצמו גם מול ה', ויבקש סליחה ומחילה, וירבה בדיבורים של ריצוי ופיוס, וישיר יודה לה' על חסדיו, ומתוך כך יבקש מה שצריך.
- ו. זהו הכלי זיין של משיח, לטהר העולם מהריחוק מה', על ידי שיכניס בעולם תפילה אמיתית שמקבל כוחו ממידת המשפט, היינו תפילה שבא מתוך הכנעה לשופט העליון של העולם, הכנעה להבנה שיש משפט בעולם ואין העולם מתנהג מעצמו.